

Malviaisen pieni kylä sijaitsi nimikkojärvensä niemekkeellä

Vasili Heikkinen, entinen Feodoroff (1902-1981) kertoi tyttärelleen Maarit Heikkiselle entisen kotikylänsä Malviaisen elämästä keväällä 1977 tehdys- haastattelussa. Oli kulunut viisikymmentä vuotta siitä, kun hän oli veljiensä kanssa paennut Vienan Karjalasta Suomeen talvella 1922. Oli tullut aika muistella, millaista oli elämä lapsuuden ja varhaisuoruuden kotikylässä.

Vasili Heikkinen oli hyvä kertoja ja hänen muistinsa oli ihmeellinen. Näin hän kertoi Malviaisen kylän elämästä.

Malviaisen kylästä on matkaa Pistojärven kirkolle 15 kilometriä, Ohan kylään kahdeksan ja Salmen (Hirvisalmen) kylään vain kolme kilometriä. Kylä sijaitsi Malviaisenjärven pistävällä niemekkeellä. Kylässä oli 1920-luvun alussa seitsemän taloa. Kalastus oli tärkeä elinkeino, kun suurten järvien rannalla elettiin. Kylässä oli neljä nuotaa, kahdella talolla aina yhteinen nuotta. Nuotalla pyydettiin lähinnä muikkua, siikaa ja lohta Pistojärvestä, Ohtajärvestä ja Malviaisenjärvestä, jotka kaikki olivat lähekkäin. Erikseen vedettiin ns. syysnuotaa, joka oli hyvin raskas, noin sata metriä pitkä. Kevätnuotta oli vain 50 metriä.

Vasilin isoisä Tero Feodoroff asui Malviaisen kylässä. Suvun hallussa oli koko niemi, jonka nimi oli todennäköisesti Hevosniemi. Tero kulki laukukaupalla vanhuuteen saakka Suomessa Raahan puolella. Hänellä oli kolme poikaa, joista yksi meni kotivävyksi naapurikylään Ohtaan, ja kaksi jäi kotitaloon, jonka he jakoivat. Heillä oli omat navetat ja tallit, mutta asuinrakennus oli jaettu veljesten kesken.

Isoisäni Petrov Feodoroff jäi veljiensä kanssa kotitaloon. Hän oli käynyt koulua Suomessa ja ollut jo 13-vuotiaasta asti kauppa-apulaisena sisarensa miehen kaupassa Puolangalla ja Talvalkoskella. Venäjän armeijan käytyään hän palasi vielä joksikin aikaa Puolangalle aikomuksenaan perustaa kirkolle oma kauppa. Hän meni siellä naimisiin Takalon talon tyttären Tiina Kempaisen kanssa, mutta veri veti takaisin Karjalaan. Niinpä hän palasi nuorikkonsa

kanssa Pistojärven Malviaiseen.

Pjotr (Petrov) Feodoroff, joka hallitsi sekä suomen että venäjän kielen, piti talossaan majataloa. Siinä kävi kaukaisia matkailijoita Venäjältä matkalla Suomeen. Majatalo toimi hänen kuolemaansa saakka.

Pjotr oli luonteeltaan ankara, tiukka, äkkipikainen ja sotilaallinen. Hän opetti jopa omat poikansakin marssimana kylän raitilla joka sunnuntai; sen jälkeen asiaan kuului vielä kyykyhyppelyharjoitukset pirtissä. Pjotr oli myös innokas koulumies ja kylän nk. kirjainoppi, joka hoiti kylän yhteisiä asioita. Hän tilasi kotinsa suomalaisia sanomalehtiä, Kalevan ja Ilkan.

Pjotr oli suorittanut Sortavalan seminaarissa kiertokoulunopettajan tutkinnon. Vuonna 1907 hän opetti Wienan Karjalaisten Liiton kehotuksesta suomen kieltä ja laskentoa Malviaisen, Ohan ja Hirvisalmen lapsille. Oppilaita oli yhteensä 40. Kirkonkylässä toimi Pistojärven virallinen koulu: se oli tietysti venäläinen eikä siellä saanut puhua edes välitunnillakaan omaa karjalan kieltä.

Feodoroffin talo sijaitsi korkealla harjulla. Pirtissä oli viisi ikkunaa. Etäämpää näytti kuin ikkunat olisivat olleet tavallista korkeammalla. Tämä vaikutelma syntyi siitä, kun talon alusta oli auki alhaalla sijaitsevien kellaritilojen takia. Pirtin puolella oli kova multalattia, mutta keittiössä ja kamarissa rossilattiat.

Talosta oli lyhyt matka hiekkarannalle, joka oli noin puoli kilometriä pitkä ja kymmenisen metriä leveä. Päivät pitkät Vasili ja hänen sisarusensa Anni, Jaakko, Mikko ja Santeri sekä isän veljen poika Yrjö leikkivät rannalla. Kuiva hiekka oli kuin hienoa sokeria ja sitä tarttui joka paikkaan; äidin harkiksi lasten hiuksetkin olivat illalla hiekkaa täynnä. Niemen jatkeena oli neljä pienehköä saarta. Ranta oli niin matala, että saariin saattoi mennä kahlaamalla. Kun loppukesästä tuli elonleikkua aika, oli tapa, että naiset leikkasivat ja miehet sitoivat lyhteet.

Jos sattui niin, että Malviaiseen tuli poikia naapurikylistä,

Vasili, Maarit ja Martta Heikkinen toukokuussa 1977, kun oheinen haastattelu tehtiin.

niin heti pantiin toimeksi nurkatanssit. Tyttäret pajattivat ja toiset tanssivat tahdissa. pajattamisessa rytmi olikin hyvin tärkeä, kun ei ollut soittoa. Tanssittiin katrillia, kahdeksannumeroa tai tsuliluikkaa. Silloin oli suuret markkinat, silloin tanssittiin suurhinta eli purpuria. Joskus saattoi mukana olla haitarin –tai huuliharpu soittoa.

Vasili-isä kertoi, miten hän jo poikasena oppi pyydystämään riekköä eli metsäkanoja pauloilla. Metsoja pyydystettiin paulojen lisäksi suustaladattavalla luodikolla. Teeriä taas saatiin järven jäältä naava-keot ja koivunversot houkuttimina. Illansuussa kun menttiin tarkastamaan pyydykset, saalis saattoi olla melkoinen. Silti jäi teeriä vielä kisailemaan kaikessa rauhassa. Saalis jaettiin sitten koko kylän kesken.

Vanhemmissa Pistojärven kylissä oli tsasouna, mutta Malviaisessa ei; se oli nuori kylä. Pappi kävi kylässä harvakseltaan, siunasi, kastoi ja vihki. Kirkollinen vihkiminen tapahtui tavan mukaan vasta häiden jälkeen. Ortodoksinen usko, usko luontojumaliin sekä noituus vaikuttivat rinta rinnan ihmisten elämässä.

Karjalassa elettiin sopusoin-

nussa luonnon kanssa sitä kunniottaen. Jos joku loukkasi luontoa esimerkiksi kiroilemalla veden äärellä, piti veden kunnitella kuningattarelta pyytää heti anteeksi, ettei kalaonni olisi kaikonnut. Kylän kalmismaa sijaitsi pienessä metsikössä. Vainajia muistettiin ja kunnioitettiin viemällä haudoille tehtyihin pikkukatoksiin, kropsoihin, marjoja kesäaikaan.

Kun keväällä karja laskettiin laitumelle metsään, niin jokainen eläin siunattiin ikonin kanssa. Isä on kertonut, että kun uusi leipä otettiin pöytään, hänen isänsä siunasi sen ristimerkillä. Ja yksikään vieras ei astunut pirttiin ristimättä ensin silmiään ikonin edessä.

Isäni muistelusten pohjalta sain sen käsityksen, että Malviaisen kylän elämä sujui paljolti yhdessä tekemällä ja jakamalla asioita. Olin alle kymmenvuotias, kun hän alkoi muistella ikävissään Karjalan asioita. Luulin silloin, että hän kertoi satuja, mutta satuja ne eivät ole, vaan toista totta, tosin sadunhoitoisia tarinoita maailmasta, jota ei enää ole.

MAARIT HEIKKINEN
fil. maisteri

Kirjoitus pohjautuu Vasili Heikkisen haastatteluun toukokuussa 1977.